

TARGETING W DOWODZENIU ARTYLERIA

Tomasz CAŁKOWSKI*

* Wydział Zarządzania i Dowodzenia, Akademia Obrony Narodowej
e-mail: t.calkowski@aon.edu.pl

Artykuł wpłynął do redakcji 2.03.2012 r. Zweryfikowaną i poprawioną wersję po recenzjach i korekcie otrzymano w maju 2012 r.

Współczesne dowodzenie artylerią jest procesem coraz bardziej złożonym, na który wpływa szereg czynników. Oznacza to konieczność implementacji do praktyki dowodzenia metod i procedur, które umożliwiłyby jak najbardziej skutecznie wykorzystanie możliwości bojowych artylerii. Jedną z nich jest targeting, od kilku lat wdrażany w procesie dowodzenia w SZ RP.

W artykule przedstawiono istotę targetingu stosowanego w wojskach lądowych. Zwrócono szczególną uwagę na funkcje wykonywane w ramach tego procesu oraz jego znaczenie w dowodzeniu wojskami. Ponadto określono możliwości realizacji targetingu na wybranych szczeblach dowodzenia w wojskach lądowych.

Przy założeniu, że w niedługiej perspektywie czasu implementacja tego procesu stanie się faktem, może się okazać, że szereg rozwiązań organizacyjnych i proceduralnych obowiązujących aktualnie w WRiA będzie musiał być zmieniony. W związku z tym, najwięcej uwagi poświęcono określeniu wpływu targetingu na wybrane aspekty dowodzenia artylerią, w celu zidentyfikowania obszarów problemowych, w których te zmiany mogą być konieczne. Skupiono się więc na problemach decyzyjnych rozwiązywanych w ramach targetingu oraz uwarunkowaniach organizacyjnych.

Słowa kluczowe: targeting, dowodzenie, artyleria

WSTĘP

Najnowsze osiągnięcia techniki pozwalają stworzyć realne sytuacje, w których ideą jest: „wszystko, co może być widziane, może być trafione, może być zniszczone”. Wynika to głównie ze zwiększenia możliwości środków obserwacji (rozpoznania) oraz dynamicznie rozwijającej się broni inteligentnej i precyzyjnego rażenia. Konsekwencją tego jest zauważalny trend, w którym zwiększa się wagę precyzji i efektywności działania (w tym głównie precyzyjnych uderzeń ogniowych), kosztem liczebności armii. Ponadto, w militarnych operacjach wojennych przy zastosowaniu nowoczesnych środków walki, wyraźnej redukcji (kompresji) ulega czas potrzebny zarówno na orientację, jak i na podjęcie decyzji, a zatem i na akcję. Poza tym ograniczenie zniszczeń i minimalizacja strat własnych oraz przeciwnika urastają obecnie do rangi zasady.

Wszystkie te założenia (wdrażane w praktyce) uczyniły dowodzenie wojskami procesem niezwykle złożonym. Oznacza to potrzebę tworzenia wyspecjalizowanych komórek organizacyjnych, procedur oraz zautomatyzowanych systemów dowodzenia, które wspomagają pracę dowódców w różnych sytuacjach operacyjnych i taktycznych. Zapewniają także warunki do podjęcia przez dowódcę optymalnej decyzji w zakresie wykorzystania możliwości bojowych posiadanych sił i środków dla osiągnięcia zakładanego celu w całym obszarze prowadzonej operacji.

Jednym z elementarnych obszarów problemowych rozpatrywanych w trakcie procesu dowodzenia w dowództwach wszystkich szczebli dowodzenia jest wsparcie ogniowe. Stanowi ono źródło ognia, który obok manewru (walki), informacji, przywództwa oraz ochrony jest podstawowym komponentem siły bojowej wojsk¹. Ponieważ wsparcie ogniowe postrzegane jest jako połączone i skoordynowane użycie ognia pośredniego wojsk lądowych, marynarki wojennej, lotnictwa wojsk lądowych, sił powietrznych, ofensywnych działań informacyjnych oraz środków nieśmiercionośnych przeciwko celom naziemnym do wsparcia działań na szczeblu operacyjnym i taktycznym, w związku z tym istotą przedsięwzięć realizowanych podczas planowania i kierowania działaniami jest integracja ognia i jego skutków w celu osiągnięcia zakładanych celów operacyjnych lub taktycznych.

Na podstawie wniosków z operacji *Pustynna Burza* i *Iracka Wolność* można przyjąć tezę, że nadal podstawowym i najbardziej niezawodnym środkiem wsparcia ogniowego jest artyleria, która posiada możliwości realizacji zadań niemal w każdych warunkach atmosferycznych oraz w całej strefie prowadzonej operacji. Wynika z tego, że problemy użycia artylerii, w tym głównie formułowanie zadań adekwatnych do posiadanych przez nią możliwości, nadal muszą być w centrum uwagi dowódcy ogólnowojskowego każdego szczebla dowodzenia. Właściwy wybór zadań dla artylerii jest podstawą do racjonalnego jej użycia w danej sytuacji operacyjnej oraz taktycznej i zapewniają tym samym warunki do osiągnięcia przez wspierane siły zakładanych celów. Ich realizacja ma doprowadzić do znacznego zmniejszenia (ograniczenia) możliwości swobodnego działania przeciwnika, natomiast obniżenie jego potencjału bojowego ma drugorzędne znaczenie.

Na podstawie wniosków z badań wojskowej literatury przedmiotu i dokumentów doktrynalnych czołowych armii NATO można stwierdzić, że podstawowym źródłem zadań dla artylerii jest targeting (z wyjątkiem bliskiego ognia wspierającego), który stanowi immanentny element procesu dowodzenia, scalający zadania rozpoznania i rażenia.

Targeting jest procesem umożliwiającym racjonalne, w danych warunkach, wykorzystanie posiadanego potencjału rozpoznania i ogniowego (sił powietrznych, lotnictwa wojsk lądowych, artylerii oraz wojsk walczących) w interesie realizowanego zadania operacyjnego (taktycznego) i z powodzeniem stosowany jest w wojskach lądowych czołowych armii państw NATO od szczebla brygady do korpusu włącznie.

Truizmem byłoby stwierdzenie, iż jest to, w aspekcie czynnościowym i rzeczowym, zupełnie nowy problem w teorii i praktyce przygotowania i prowadzenia militar-

¹ Cz. Jarecki i inni, *Rola i zadania dowódcy i sztabu zgrupowania wojsk lądowych w zakresie użycia artylerii*, Warszawa 2004, s. 8.

nych operacji wojennych przez Siły Zbrojne RP. Dotyczy to zarówno komórek organizacyjnych tworzonych w dowództwach różnych szczebli dowodzenia, odpowiedzialnych za planowanie rażenia ogniowego, jak i procedur (metodyki) obowiązujących w tych komórkach w trakcie całego procesu dowodzenia. Potwierdzeniem tego są rozwiązania w zakresie organizacji rażenia ogniowego przeciwnika, które były jednym z podstawowych problemów teoretycznych i praktycznych od drugiej połowy lat siedemdziesiątych, kiedy to podjęto szerokie badania dotyczące tej problematyki.

1. ISTOTA TARGETINGU

Targeting w wojskach lądowych wszedł na stałe do kanonu teorii i praktyki dowodzenia. Proces ten jest także przedmiotem badań i opracowań naukowych.

Targeting jest to proces wyboru celów, nadania im priorytetów oraz doboru i realizacji odpowiedniego sposobu oddziaływania na te cele, z uwzględnieniem wymagań operacyjnych (taktycznych) i posiadanych możliwości.

Powyższa definicja jest odzwierciedleniem wcześniejszych poglądów na targeting, jednakże doświadczenia z operacji prowadzonych w ostatnich latach wskazują, że również w tym obszarze dokonuje się ewolucja teorii, stąd coraz częściej mówi się, że *targeting jest to proces selekcji, określania priorytetów i rozpoznania celów; użycia odpowiednich śmiertelnych i (lub) nieśmiertelnych środków; oraz oceny skutków, z właściwą precyzją (miejsce i czas), tak aby ekonomicznie i skutecznie uzyskać zamierzone przez dowódcę skutki operacyjne (taktyczne)*².

Precyzja, o której mowa w zaprezentowanej definicji odnosi się do wszystkich faz procesu a nie ogranicza się tylko do fazy rażenia, co jest obecnie często eksponowane przez niektórych praktyków wojskowych, którzy precyzję utożsamiają jedynie z wykonaniem zadań amunicją precyzyjnego rażenia.

Istotą targetingu jest dokonanie wyboru celów, a następnie ich rozpoznanie i rażenie przez środki, optymalne ze względu na ich możliwości i wynikające z nich oczekiwane do osiągnięcia, skutki oraz dokonanie oceny osiągniętych skutków.

W sensie czynnościowym targeting jest procesem, w którym na podstawie określonych do osiągnięcia celów operacyjnych (taktycznych) oraz wytycznych dowódcy są wybierane i wartościowane (poprzez nadanie odpowiednich priorytetów) cele przeznaczone do rozpoznania i rażenia oraz ustalane sposoby i sekwencja czasowa ich rażenia, poprzez wyznaczenie do tego najbardziej odpowiednich środków. Następnie po rażeniu celu oceniane są osiągnięte skutki, które stanowią podstawę do podjęcia decyzji o dalszym działaniu w stosunku do danego celu.

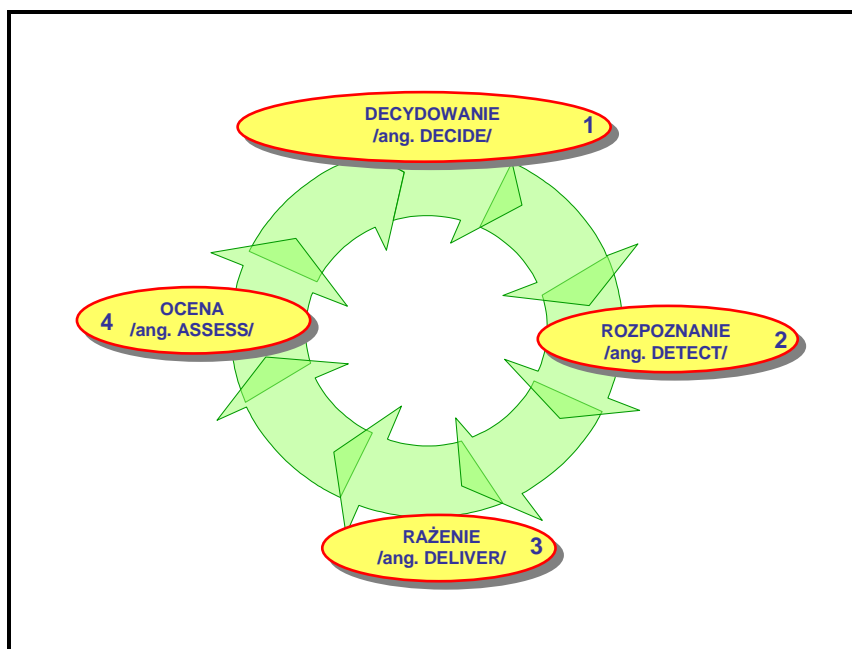
W wojskach lądowych w targetingu realizuje się następujące funkcje: decydowania (ang. *decide*), rozpoznania (ang. *detect*), rażenia (ang. *deliver*) i oceny skutków (ang. *assess*) (patrz rys. 1).

Czynności służące do realizacji powyższych funkcji umożliwiają rażenie celu właściwym środkiem rażenia w odpowiednim miejscu i czasie. Stąd targeting jest efek-

² Na podstawie wniosków z seminarium nt. „Joint Effects Centre”, które odbyło się w dniach 06-09.05.2008 r. w dowództwie Korpusu Północ-Wschód (MNC NE).

tywną metodą łączenia własnych możliwości z najważniejszymi celami, zapewniającą osiągnięcie zamierzonych skutków.

Wymienione funkcje targetingu w literaturze przedmiotu często nazywane są fazami. W związku z tym, że mogą one występować okresowo lub wzajemnie na siebie zachodzić, w czasie prowadzenia operacji (działań bojowych), odchodzi się od klasycznego podziału targetingu na cykl składający się z faz, a raczej, podobnie jak ma to miejsce w zarządzaniu i dowodzeniu, mówi się o funkcjach, które są realizowane przez określone czynności.

Rys. 1. Funkcje targetingu realizowanego w wojskach lądowych

Źródło: Opracowanie własne

Decydowanie spełnia niezmiernie istotną funkcję w targetingu. Jest treścią procesu decyzyjnego, w którym identyfikuje się korzystne kierunki wykorzystania dostępnych środków rozpoznania i rażenia, aby każdy z nich w sposób racjonalny realizował swoje zadania.

Celem tej funkcji jest przełożenie myśli przewodniej i wytycznych dowódcy w plan realizacji zadań w ramach targetingu poprzez podjęcie decyzji określających:

- skutki taktyczne, jakie należy osiągnąć ze względu na cele operacyjne (taktyczne);
- najważniejsze rodzaje celów oraz rejony, w których mogą występować;
- najbardziej predysponowane do lokalizacji tych celów środki rozpoznania (ang. *Target Acquisition*);
- najbardziej skuteczne środki rażenia;
- najdogodniejszy moment rażenia celów;
- kryteria oceny skutków rażenia.

Istotą decydowania jest dokonanie wyboru: celów, których zniszczenie lub zmiana ich stanu mogą okazać się kluczowe do osiągnięcia zamierzonych skutków operacyjnych (taktycznych); najbardziej odpowiednich środków rozpoznania i rażenia tych celów; kryteriów przeprowadzenia oceny skutków podjętych działań.

Kolejną funkcją targetingu, której zadaniem jest terminowe i dokładne zdobycie informacji o celach wysokoopłacalnych, jest rozpoznanie. Realizowana jest ona w ramach procesu obejmującego następujące czynności (działania): wykrycie (ang. *find*), ustalenie danych o celu (ang. *fix*), śledzenie (ang. *track*). Rozpoznanie na potrzeby środków rażenia to pozyskanie informacji o celach wysokoopłacalnych w czasie i z dokładnością wymaganymi do skutecznego rażenia.

Informacje pozyskane z rozpoznania są podstawą do realizacji kolejnej funkcji targetingu – rażenia celów wysokoopłacalnych. Jej istotą jest oddziaływanie na cele rozpoznane, zgodnie z kryteriami określonymi podczas funkcji decydowania.

Funkcja rażenia realizowana jest w dwóch odrębnych etapach:

- planowania sposobu użycia środków rażenia;
- praktycznego rażenia celów, zgodnie z określonymi priorytetami oraz sytuacją operacyjną (taktyczną).

W związku z tym, że niezbędną czynnością w każdym racjonalnym działaniu jest dokonanie jego oceny, to również ostatnią funkcją targetingu jest ocena skutków prowadzonych działań. W targetingu jest to ocena skutków rażenia celów wysokoopłacalnych w aspekcie osiągniętych celów operacyjnych (taktycznych). W wyniku jej przeprowadzenia mogą być podjęte kolejne decyzje w zakresie zaniechania lub ponownego wykonania zadania. Jest to o tyle ważne, że w pewnych sytuacjach operacyjnych (taktycznych) niepodjęcie kolejnego działania może spowodować w dalszej perspektywie czasu konsekwencje wpływające na osiągnięcie zamierzonych skutków.

Targeting nie powinien być postrzegany jedynie jako akt jednorazowego działania, lecz jako zespół czynności planistycznych będących podstawą do podjęcia określonych decyzji oraz wynikających z nich działań wykonawczych. W związku z tym wymagają one kompleksowego spojrzenia na operację (działania bojowe), przez pryzmat celów, jakie mają być osiągnięte, zarówno od strony wojsk własnych, jak i przeciwnika. Ponadto w targetingu wymagana jest również percepcja operacji (działań bojowych) w przyszłość oraz umiejętność określenia w niej możliwości „kształtowania pola walki” (ang. *shaping battlefield*), tak aby uzyskać zamierzone cele operacyjne (taktyczne). A zatem bardzo często termin targeting utożsamia się z procedurą, która stosowana jest tylko w odniesieniu do celów będących przedmiotem zainteresowania działań głębszych.

W aspekcie pełnej implementacji targetingu do praktyki dowodzenia wojsk lądowych SZ RP rozważane są możliwości realizacji tego procesu na określonych szczeblach dowodzenia. Jednym z argumentów, które brane są pod uwagę jest możliwość dokonania wyboru środków rozpoznania lub rażenia. W świetle tego, w opinii wielu, na najniższych szczeblach dowodzenia brak takich możliwości czyni niemożliwym prowadzenie targetingu na przykład na szczeblu brygady. Tymczasem, wyniki analizy literatury przedmiotu niektórych armii państw NATO (np. USA, Wielkiej Brytanii) jednoznacznie wskazują, że targeting prowadzony jest także na tym szczeblu dowodzenia.

Przy tym należy podkreślić, że również w tych armiach na wspomnianym szczeblu nie występuje zbyt szeroki wachlarz organicznych środków rozpoznania i rażenia, natomiast dzięki funkcjonowaniu zautomatyzowanych systemów dowodzenia możliwy jest dostęp do informacji o celach przeznaczonych do rażenia z różnych, niekoniecznie organicznych, źródeł rozpoznania oraz istnieje możliwość przesyłania w czasie zbliżonym do rzeczywistego żądań ognia lub formułowania propozycji rażenia tych celów (nominowanych) środkami będącymi w dyspozycji wyższego szczebla dowodzenia w przypadku braku możliwości rażenia danego celu organicznym środkiem rażenia.

W związku z powyższym, przy implementacji targetingu do praktyki dowodzenia w wojskach lądowych SZ RP należy wyjść z założenia, że targeting powinien być postrzegany przede wszystkim przez pryzmat procesu, a o możliwościach jego realizacji na określonym szczeblu dowodzenia nie powinien decydować tylko aspekt posiadanych środków rozpoznania i rażenia. Targeting bowiem koncentruje się głównie na skutkach, które należy uzyskać poprzez rażenie odpowiednich obiektów (celów) natomiast wybór optymalnych środków rozpoznania i rażenia jest tylko drogą do osiągnięcia tych skutków. Ponadto, przypisywanie targetingu do określonego szczebla dowodzenia lub tylko do działań głębokich jest znacznym spłyceniem obszaru problemów faktycznie rozwiązywanych w tym procesie.

Wyniki badań potwierdzają, że najlepsze korzyści wynikające ze stosowania targetingu w procesie dowodzenia uzyskuje się od szczebla dywizji wzwyż, natomiast na najniższych szczeblach dowodzenia, targeting przybiera formę mniej sformalizowaną, nieprzypisaną do procedury działania, a jedynie wspomagającą proces dowodzenia.

W wojskach lądowych targeting w pełni materializuje się na szczeblu korpusu (dowództwa komponentu lądowego), gdzie dokonuje się transformacji zamierzonych do osiągnięcia skutków operacyjnych na zadania taktyczne oraz stwarza warunki do osiągnięcia celów taktycznych przez walczące dywizje.

Wnioski z prowadzonych ćwiczeń wskazują, że coraz większą rolę targetingu dostrzega się również na szczeblu dywizji. Wynika to głównie z dużej liczby obiektów przeciwnika, jakie mogą znaleźć się w pasie odpowiedzialności dywizji, kiedy przeciwnik, dla uzyskania wymaganej przewagi będzie koncentrował swoje siły. W tej sytuacji, aby ograniczyć możliwość tworzenia przez przeciwnika punktu ciężkości, pozbawić go swobody działania oraz wpływać na jego zasadnicze funkcje walki, system rozpoznania należy już zawniczu nacelować na wykrycie i rozpoznanie wybranych obiektów, a system rażenia na ich selektywne zwalczanie, przy zastosowaniu odpowiednich do tego celu środków i metod. Takie działania mają znacznie ograniczyć przeciwnikowi możliwość osiągnięcia przez niego zamierzonych celów taktycznych, natomiast wojskom własnym umożliwić utrzymywanie inicjatywy działania, a przede wszystkim w miarę możliwości ograniczyć zdolności przeciwnika do prowadzenia skutecznej walki bezpośredniej, której skutkiem są z reguły znaczne straty w ludziach.

2. WPŁYW TARGETINGU NA DOWODZENIE ARTYLERIA

Charakter współczesnych konfliktów zbrojnych uczynił dowodzenie artylerią procesem niezwykle złożonym, a targeting jest procesem mającym zapewnić dowódcy warunki do podjęcia optymalnej decyzji w zakresie wykorzystania potencjału podporządkowanej artylerii dla osiągnięcia zakładanych celów operacyjnych (taktycznych).

Jednym z ważniejszych czynników, który ma wpływ na dowodzenie artylerią, są jej możliwości bojowe, w dużej mierze uzależnione od zaawansowania technicznego. Możliwość realizacji przez artylerię coraz bardziej szerokiego spektrum zadań powoduje, że dowódcy zaczęli dostrzegać szanse wykorzystania potencjału ogniowego artylerii do zadań, nie tylko bezpośrednio wspierających działania wojsk walczących, ale również do tych, które często decydują o osiągniętych celach operacyjnych (taktycznych).

W świetle tego można dostrzec następującą zależność: wraz ze wzrostem możliwości bojowych artylerii, zwiększają się wobec niej wymagania w zakresie osiągnięcia celów taktycznych, które w efekcie decydują o realizacji celów operacyjnych.

Takie postrzeganie artylerii spowodowało, że problem wyznaczania celów, koordynacji i synchronizacji działań oraz racjonalnego użycia artylerii stał się jednym z najważniejszych do rozwiązania w procesie dowodzenia nią. Ma to duży wpływ na zmiany zachodzące w organizacji dowodzenia artylerią, bowiem chęć posiadania uprawnień do decydowania o tym, jakie cele i w którym momencie artyleria ma razić jest podstawową przesłanką do określenia stopnia centralizacji dowodzenia.

Wyniki badań pozwalają wyciągnąć wniosek, że historia użycia artylerii zatoczyła koło. Otóż do I wojny światowej artyleria realizowała głównie własne zadania, które nie zawsze musiały korespondować z działaniem piechoty czy jazdy konnej. Obecna sytuacja jest w istocie podobna, z tym, że obecnie zadania te nie są wykonywane w bezpośredniej styczności wojsk, lecz w odległościach sięgających nawet kilkuset kilometrów.

Nie należy jednak deprecjonować roli ognia artylerii w bezpośrednim wsparciu działań wojsk walczących, ponieważ on również w dużym stopniu decyduje o osiągniętych celach operacyjnych (taktycznych). Jednakże najważniejsza jest w tym względzie artyleria będąca w dyspozycji najniższych szczebli dowodzenia.

Szerokie spektrum zadań wymaga racjonalnego wykorzystania potencjału bojowego artylerii. Pomimo przeprowadzanych w wielu armiach zmian organizacyjnych, których istotą jest zmniejszenie ilości artylerii, to jakość, a przede wszystkim moc i precyzja artylerii powodują, że jej potencjał zasadniczo nie maleje. W związku z tym, bardzo ważnym czynnikiem, który wpływa na racjonalne wykorzystanie możliwości bojowych artylerii jest optymalne zaplanowanie jej zadań oraz operatywne kierowanie działaniami poszczególnych jednostek artylerii.

Jednym z podstawowych czynników decydujących o skutecznym wykonaniu zadań przez artylerię jest czas reakcji ogniowej, na który z kolei wpływa sposób zaspakajania potrzeb informacyjnych artylerii poprzez dostarczenie jej odpowiedniej jakości informacji. Jednakże posiadanie odpowiedniej informacji nie decyduje jeszcze o racjonalnym wykorzystaniu potencjału bojowego artylerii, ponieważ zależy to głównie od metody rozwiązania ważnych dla artylerii problemów decyzyjnych, które są podstawą do formułowania zadań ogniowych dla jednostek artylerii. Niewątpliwie najważniejszy spośród nich wynika ze zmniejszenia liczby jej jednostek i dotyczy racjonalnego wyboru obiektów w ugrupowaniu przeciwnika, których rażenie przez artylerię może zapewnić osiągnięcie celów operacyjnych (taktycznych). Różnorodność możliwych celów rażenia pod względem ich lokalizacji, charakterystyki, znaczenia dla zamierzonych do osiągnięcia skutków operacyjnych (taktycznych) oraz istniejące ograniczenia powodują,

że równie ważny jest wybór środków, które te cele z wymaganym skutkiem mogą razić oraz sposobu ostrzału celu.

W świetle tego można stwierdzić, że targeting jest procesem informacyjno-wykonawczym, w którym, zgodnie z metodyką racjonalnego działania wybiera się cele oraz metody i środki ich rozpoznania oraz rażenia. W stosunku do przyjętych w ramach targetingu celów oraz zgodnie z potrzebami wynikającymi z aktualnej sytuacji operacyjnej (taktycznej) artyleria realizuje zadania taktyczne.

Targeting jest prowadzony w ścisłym związku z cyklem decyzyjnym procesu dowodzenia, jednakże spełnia on funkcje decyzyjno-wykonawcze głównie w stosunku do środków rozpoznania i rażenia, w tym artylerii. W ramach targetingu rozwiązuje się większość problemów decyzyjnych artylerii, zarządza informacją oraz integruje działanie artylerii z działaniem wojsk walczących i innych środków rozpoznania i rażenia. W związku z tym można uznać, że targeting jest procesem, który może racjonalizować działanie artylerii.

Wraz ze wzrostem roli ognia artylerii w działaniach decydujących (rozstrzygających) oraz jego nie malejącej wartości w walce bliskiej, przy jednoczesnym zmniejszeniu ilości środków artyleryjskich, zwiększa się konieczność jego racjonalnego przygotowania. W teorii i praktyce dowodzenia artylerią stosowane są dwa modele sekwencyjnego planowania ognia: oddolnego i odgórnego. Wnioski z analizy tych modeli pozwoliły na stwierdzenie, że targeting jest procesem urzeczywistniającym model odgórnego planowania ognia. Jednakże należy podkreślić, że w procesie tym uwzględnia się potrzeby wsparcia artykułowane przez niższe szczeble dowodzenia. Ma to szczególne znaczenie na szczeblu brygady, gdzie powinna być zachowana równowaga między zadaniami wykonywanymi zgodnie z planem dowódcy brygady, mającymi pośrednio wpływ na wynik walki bliskiej, a zadaniami bliskiego wsparcia ogniowego walczących pododdziałów.

Racjonalnie opracowany plan użycia artylerii jest jednym z podstawowych warunków sprawnego działania, w tym skuteczności oddziałów i pododdziałów artylerii i powinien odpowiadać celowi operacji (walki). W związku z tym nadanie temu planowi atrybutów zapewniających racjonalność działania artylerii odbywa się głównie dzięki zastosowaniu procedury targetingu, ponieważ w procesie tym nie tylko integruje się i synchronizuje ogień z pozostałymi funkcjami walki, ale również angażuje się do wykonywania ściśle określonych zadań całym potencjałem środków rozpoznania i rażenia. Pozwala to wykorzystać wszystkie posiadane środki do osiągnięcia tylko celów niezbędnych z punktu widzenia głównego celu operacji. Ponadto, targeting zapewnia, że zadania zaplanowane dla artylerii odpowiadają jej rzeczywistym możliwościom bojowym.

Decyzje podjęte w ramach targetingu zasadniczo wpływają na planowanie użycia artylerii oraz kierowanie jej działaniami. Dzięki tym decyzjom zakres zadań wyznaczonych artylerii nie przekracza jej możliwości bojowych, w związku z tym możliwa jest ekonomizacja wykonania zadań ogniowych przez oddziały i pododdziały artylerii. Ponadto targeting pozwala wykonywać zadania przez artylerię w warunkach zapewniających bezpieczeństwo własnych wojsk, ludności cywilnej, a także w zgodzie z międzynarodowym prawem konfliktów zbrojnych i zasadami użycia siły. Oznacza to, że dzięki procedurom stosowanym w targetingu zwiększa się możliwości wykonania najistotniejszych zadań (dzięki eliminowaniu tych mniej ważnych) oraz zmniejsza się ryzy-

ko spowodowania niezamierzonych strat i zniszczeń w bezpośrednim otoczeniu celu, do którego prowadzony był ogień.

Proces ten wpływa zasadniczo na zależności organizacyjne, ponieważ podział zadań między wykonawców, który odbywa się w ramach targetingu determinuje organizację artylerii do wykonania zadań (walki). Targeting również centralizuje planowanie zadań artylerii, jednakże jego istotą jest zapewnienie warunków do zdecentralizowanego ich wykonania.

Niebagatelną rolę w dowodzeniu artylerią odgrywają również problemy związane z niezamierzonymi (ubocznymi) skutkami oddziaływania ogniem artylerii na obiekty infrastruktury terenowej lub ludność cywilną. Przestrzeganie międzynarodowego prawa konfliktów zbrojnych dotyczy wszystkich operacji, nie tylko pokojowych i stabilizacyjnych. Oznacza to, że zmniejszanie ryzyka spowodowania niezamierzonych strat powinno być ważnym elementem planowania użycia artylerii oraz podczas kierowania jej ogniem. Problem ten rozwiązywany jest między innymi w ramach targetingu.

Ma on znaczący wpływ również na organizację dowodzenia artylerią, w tym na strukturę organizacyjną dowództw. Wynika to głównie z faktu, że właściwa realizacja tego procesu wymaga funkcjonowania w strukturach organizacyjnych dowództw stałej (etatowej) komórki organizacyjnej odpowiedzialnej za integrowanie użycia środków rażenia i rozpoznania. Powinna to być komórka sprawująca funkcję wykonawczą polegającą na przygotowaniu propozycji w zakresie wyboru celów i środków ich rozpoznania oraz rażenia, a także merytoryczny nadzór nad realizacją procesu targetingu. Funkcjonowanie komórki targetingu pozwoli zasilać poszczególne komórki organizacyjne dowództwa w odpowiednią informację związaną z wykonywanymi zadaniami targetingu oraz umiejscowi jednoznacznie odpowiedzialność za realizację targetingu w dowództwie. Komórka ta, pomimo tego, że nie powinna posiadać uprawnień decyzyjnych, może odpowiadać za merytoryczne przygotowanie planu realizacji zadań w ramach targetingu, monitorowanie stopnia ich wykonania oraz zarządzanie informacją związaną z omawianym problemem.

Za przygotowanie dowódcy warunków do podjęcia decyzji w zakresie rozpoznania i rażenia celów powinien odpowiadać zespół zadaniowy o charakterze interdyscyplinarnym - tzw. zespół targetingu, wspierany merytorycznie przez wspomnianą wcześniej komórkę targetingu (w składzie tego zespołu powinien być szef artylerii). Natomiast za praktyczne wykonanie zadań wypracowanych przez zespół targetingu i zatwierdzonych przez dowódcę odpowiadają poszczególne komórki funkcjonalne dowództwa. Monitorowanie i bieżące koordynowanie działań w ramach targetingu prowadzone jest przez komórkę targetingu przy współpracy z przedstawicielami komórek funkcjonalnych odpowiadających za kierowanie działaniami wykonawców zadań.

Funkcjonowanie takiej komórki nie jest celem samym w sobie, ponieważ jej zadaniem winno być generowanie zadań dla środków rozpoznania i rażenia, integrowanie działań tych środków oraz zasilanie w informację innych komórek organizacyjnych dowództwa odpowiedzialnych za planowanie użycia i kierowanie działaniami środków zaangażowanych w wykonanie zadań targetingu. Największym zyskiem jest to, że komórka targetingu może uwolnić inne komórki organizacyjne i osoby funkcyjne (w tym szefa artylerii) od obowiązku inicjowania zadań i dodatkowej koordynacji działań, co pozwala na skupienie ich całego wysiłku na planowaniu sposobu wykonania zadań.

A zatem można stwierdzić, że funkcjonowanie komórki targetingu zmniejsza rolę organów dowodzenia artylerią w zakresie planowania (inicjowania) zadań ogniowych i koordynacji ich wykonania na rzecz precyzyjnego zaplanowania sposobu technicznego wykonania tych zadań, co w wymiarze praktycznym oznacza opracowanie planu użycia artylerii.

W świetle tego można stwierdzić, że funkcjonowanie komórki i zespołu targetingu w strukturze organizacyjnej dowództwa jednoznacznie określa rolę szefa artylerii. Jest on odpowiedzialny tylko za planowanie użycia artylerii do zadań zaplanowanych w ramach targetingu oraz sprawowanie funkcji kontrolnej ich realizacji. Dotychczasowa praktyka wskazuje, że brak komórki odpowiedzialnej za targeting powoduje, że szef artylerii jest obciążony dodatkowo funkcją koordynatora wsparcia ogniowego i odpowiada za rozwiązywanie problemów szeroko pojętego wsparcia ogniowego, w tym typowania celów przeznaczonych do rażenia oraz podziału zadań między wykonawców, co w praktyce powinno być w kompetencjach komórki targetingu. W istocie mogłoby się wydawać, że jest to powrót do XIX wieku, w którym to dowódca artylerii decydował o wykonywanych zadaniach, a dobre praktyki wskazują, że generowanie zadań dla artylerii w formie oczekiwanych skutków operacyjnych (taktycznych) jest uprawnieniem dowódcy, któremu artyleria jest podporządkowana.

Coraz bardziej znaczącą rolę w dowodzeniu artylerią w warunkach działań prowadzonych w środowisku sieciocentrycznym odgrywają zautomatyzowane systemy dowodzenia. Powinny one wspomagać dowódców w rozwiązywaniu szeregu problemów decyzyjnych. Jednakże należy podkreślić, że rola dowódcy i realizowanych procesów (w tym targetingu) będzie niezmienna. Definiowanie celów operacyjnych (taktycznych), priorytetów i kryteriów jest bowiem podstawą do tego, aby te systemy spełniały swoje funkcje.

PODSUMOWANIE

Rekapitulując, można stwierdzić, że targeting w dowodzeniu artylerią jest jednym z najważniejszych procesów, w którym urzeczywistnia się dowodzenie (ang. *control*) rozumiane jako proces sprawowania „*dozoru władczego*”. To podstawowy proces, który korzystnie wpływa na sprawność dowodzenia i skuteczność wykonania zadań. Wpływ targetingu na dowodzenie artylerią, polega na tym, że stwarza on właściwe warunki do racjonalnego użycia artylerii poprzez zapewnienie jej niezbędnej informacji, wyznaczenie zasadniczych zadań wsparcia ogniowego, odpowiednich do jej możliwości bojowych wymagań wynikających z celów i sytuacji operacyjnej (taktycznej) oraz zapewnia integrację działań artylerii z działaniami prowadzonymi przez inne środki rozpoznania i rażenia.

LITERATURA

1. Całkowski T., *Targeting w dowodzeniu artylerią wojsk lądowych*, rozprawa doktorska, AON, Warszawa 2009.
2. Bailey J. B. A., *Field artillery and firepower*, Naval Institute Press, Maryland 2004.
3. Jarecki Cz. i inni, *Rola i zadania dowódcy i sztabu zgrupowania wojsk lądowych w zakresie użycia artylerii*, AON, Warszawa 2004.
4. Jarecki Cz., Sołoduha M., *Dowodzenie artylerią*, AON, Warszawa 2000.

5. Jarecki Cz., Wrzosek M., Całkowski T., *Perspektywiczny model informacyjny na potrzeby wsparcia ogniowego w operacji*, praca naukowo-badawcza pk. „Info – 1”, AON, Warszawa 2008.
6. *Targeting w procesie dowodzenia*, pod red. Michniak J., AON, Warszawa, 2004.
7. *Znaczenie oddziaływań bezpośrednich i pośrednich w targetingu działań połączonych i teoretyczne aspekty implementacji w Siłach Zbrojnych RP*, pod red. Wiatr M., studium tematyczne, AON, Warszawa 2004.

TARGETING IN COMMAND AND CONTROL OF FIELD ARTILLERY

Summary

One of the most significant issues in exercising command and control is the implementation of such methods and procedures that could enable the most effective use of field artillery capabilities. One of these methods is targeting. This process has been implemented in the Command and Control Procedures of the Polish Armed Forces for several years.

This article focuses on the targeting process in the Land Forces. Special attention is paid to the functions involved in this process and its significance in the command and control process. Assuming that in the near future the implementation of this process will become fact, a number of organizational and procedural arrangements in field artillery will have to change. Therefore, the article mainly attempts to determine the impact of targeting on specific aspects of the command and control of field artillery in order to identify problem areas where these changes may be necessary. As a result, the focus is on the decision problems solved as part of targeting and organizational considerations.

Keywords: *targeting, command and control, artillery*